

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΙΜΙΑ

Συνέντευξη με τις οικογένειες
των τριών ηρώων

Το χρονικό ενός παρ' ολίγον πολέμου

Στις 31 Ιανουαρίου συμπληρώνονται 12 χρόνια από τη θυσία τριών Ελλήνων αξιωματικών στα Ίμια, η οποία χαρακτηρίστηκε ως η κορύφωση και, ίσως, η εκτόνωση ενός παρ' ολίγον πολέμου ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Ο Αλέξανδρος Τάρκας χρονολογεί τις επιλογές, τις αποφάσεις και τις συνέπειες μίας διαχρονικής διαμάχης και μίας πρόσφατης, τότε, εξουσίας

ΤΑ ΠΡΟΞΕΟΡΤΙΑ της κρίσης αρχίζουν την επομένη των Χριστουγέννων του 1995, όταν το τουρκικό motorship «Φίγκεν Ακάτ» προσαράζει στην Ανατολική Ίμια, τη μία εκ των δύο βραχονησίδων που βρίσκονται μεταξύ του συμπλέγματος Καλύμνου - Καλολίμνου και τουρκικών ακτών. Είτε η προσάραξη ήταν (όπως και το πιθανότερο) προσχεδιασμένη είτε όχι, η Άγκυρα αξιοποιεί το γεγονός για να ισχυριστεί ότι οι νησίδες (στα τουρκικά «Καρντάκ») δεν αποτελούν ελληνική επικράτεια. Μόλις τέσσερις ημέρες αργότερα, το τουρ-

κικό υπουργείο Εξωτερικών επιδίδει στην ελληνική πρεσβεία Άγκυρας ρηματική διακοίνωση, σύμφωνα με την οποία τα «Καρντάκ» αποτελούν τμήμα της επαρχίας Αλικαρνασσού.

Η ελληνική πλευρά απαντά στις 9 Ιανουαρίου 1996 με δική της ρηματική διακοίνωση, όπου υπογραμμίζεται ότι, με βάση τη Συνθήκη της Ρώμης του 1932, η Άγκυρα είχε αποδεχθεί την κυριαρχία της Ιταλίας σε όλα τα Δωδεκάνησα. Με τη σειρά της, η Ιταλία, με τη Συνθήκη Ειρήνης του Παρισιού (1947) μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε παραχωρήσει τα Δωδεκάνησα, επομένως και τα Ίμια, στην Ελλάδα. Επιπλέον, ορισμένα διαδικαστικά θέματα

μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, σχετικά με την κύρωση διαφόρων νομικών εγγράφων, είχαν ολοκληρωθεί λίγα χρόνια αργότερα.

Σε κάθε περίπτωση, όπως υπογράμμισε το συνδρομητικό δελτίο ενημέρωσης «Εμπιστευτικό Γράμμα», που αποκάλυψε πρώτο στις 20 Ιανουαρίου 1996 την επικείμενη κρίση των Ίμιων, «το τουρκικό ΓΕΕΘΑ θα πρέπει να έμαξε, πολύ βαθιά, στα αρχεία του για να εφεύρει ένα τέτοιο ζήτημα που ήταν ήδη κλειστό, πριν από τη δεκαετία του 1950»... Το «Εμπιστευτικό Γράμμα» πληροφορούσε το θέμα ως «Βαριά πρόκληση από την Τουρκία», προσθέτοντας ότι, πέραν των αεροπορικών και ναυτικών προκλήσεων στο Αιγαίο, ήταν η πρώτη διεκδίκηση ελληνικού εδάφους.

Η πρώτη φάση

Η πρώτη φάση της κρίσης των Ίμιων, από την Τρίτη 26 Δεκεμβρίου 1995 ως και τη Δευτέρα 22 Ιανουαρίου 1996 (ημέρα της ορκωμοσίας της πρώτης κυβέρνησης του Κώστα Σπ-

μίτη), συμπίπτει με πολιτική κρίση στις δύο χώρες.

Στην Άγκυρα έχει μόλις ανατραπεί, με μια παρασκηνιακή παρέμβαση του στρατού, η κυβέρνηση του φιλοισλαμιστή Νεσετιν Ερμπακάν (προδρόμου και ινδάλματος του σημερινού πρωθυπουργού Ρ. Ερντογάν) και τη διαδέχεται σχήμα συνεργασίας υπό τη, βουτηγμένη στα σκάνδαλα, Τανσού Τσιλέρ με τη στήριξη του, γνωστού «γερακιού», Μεσούτ Γιλμάζ.

Στην Αθήνα, ο Ανδρέας Παπανδρέου νοσηλεύεται, βαριά ασθενής, στο Ωνάσειο και παραπεύεται από την πρωθυπουργία μόλις τη Δευτέρα 15 Ιανουαρίου. Όλο αυτό το διάστημα, με την εξαίρεση μιας σύσκεψης των τότε υπουργών Εξωτερικών Κ. Παπούλια και Εθνικής Άμυνας Γερ. Αρσένη, που είχαν διαβλέψει ήδη από τον προηγούμενο Νοέμβριο την πιθανότητα μιας τουρκικής προβοκάτσιας, η ελληνική πολιτική ηγεσία δεν αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο. Οι κ.κ. Παπούλιας και Αρσένης δίνουν εντολή για αυξημένη επιτήρηση της

περιοχής των Ιμίων στις 16 Ιανουαρίου, αλλά ο νέος πρωθυπουργός και ο νέος υπουργός Εξωτερικών Θ. Πάγκαλος δεν δείχνουν να αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα της κατάστασης. Άλλωστε, είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού, στα μέσα Δεκεμβρίου 1995, ο κ. Σημίτης είχε κρίνει ώριμες τις συνθήκες για μείωση των αμυντικών δαπανών!

Η δεύτερη φάση

Το απόγευμα της Τρίτης 23 Ιανουαρίου 1996, το ζήτημα εξετάζεται σε κυβερνητική σύσκεψη, ενώ το επόμενο βράδυ η τηλεόραση του ΑΝΤ1 αναφέρεται στην ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ των υπουργείων Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας. Την Πέμπτη 25 Ιανουαρίου, ο δήμαρχος, ο διοικητής του αστυνομικού τμήματος και κάτοικοι της Καλύμνου μεταβαίνουν στην ανατολική Ίμια και προχωρούν σε έπαρση της ελληνικής σημαίας. Το επόμενο πρωί, ο κ. Πάγκαλος αναγνωρίζει ότι πρόκειται για την πρώτη φορά που εγειρο-

νται εδαφικές διεκδικήσεις και προσθέτει πως «δεν γνωρίζω, αν το θέμα οφείλεται στον υπερβάλλοντα ζήλο κάποιου Τούρκου διπλωμάτη ή αποτελεί μέρος ευρύτερου σχεδίου».

Το Σάββατο 27 Ιανουαρίου, ελικόπτερο της εφημερίδας «Χουριέτ» με δύο δημοσιογράφους (που είχαν, παλαιότεως, υποκινήσει επεισόδια στη Θράκη και για τους οποίους είχε εκδοθεί «ερυθρό δελτίο» απαγόρευσης εισόδου στην Ελλάδα) προσεγγιζόταν στα Ίμια και αντικαθιστά την ελληνική σημαία με μία τουρκική.

Το πρωί της Κυριακής 28 Ιανουαρίου, το περιπολικό σκάφος του Πολεμικού Ναυτικού «Παναγόπουλος II» εντοπίζει την τουρκική σημαία και, την ίδια περίπου ώρα, η «Χουριέτ» εκδίδεται με πρωτοσέλιδες φωτογραφίες από την αλλαγή των σημαίων. Το υπουργείο Εθνικής Άμυνας διατάσσει την άμεση έπαρση της ελληνικής σημαίας και τη φύλαξη της μίας εκ των δύο νησίδων από μικρή ομάδα ανδρών ειδικών δυναμέων, ενώ, στις 4 το απόγευμα της ίδιας ημέρας, το «Παναγόπουλος II» ➤

Ο Αλέξανδρος Τάρκας είναι εκδότης του περιοδικού «Άμυνα & Διπλωματία».

ανακόπτεται μικρή λέμβο με Τούρκους κομάντος, που προσπαθούσαν να προσεγγίσουν τα Ίμια. Μέχρι αργά το βράδυ, σημειώνονται αλλεπάλληλες παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από τουρκικά σκάφη.

Η ίδια στρατιωτική κατάσταση επικρατεί και τη Δευτέρα 29 Ιανουαρίου, ενώ, στο διπλωματικό επίπεδο, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Ντ. Μπαϊκάλ καλεί τον Έλληνα πρεσβευτή Δημ. Νεζερίτη απαιτώντας διαπραγματεύσεις όχι μόνο για το νομικό καθεστώς των βραχονησίδων, αλλά γενικά για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων. Ειδικώς για τα Ίμια, ζητά την αποχώρηση του στρατιωτικού προσωπικού και την ελληνικής σημαίας.

Η τρίτη φάση

Η κρίση κορυφώνεται από τις 4 το πρωί της Τρίτης, 30 Ιανουαρίου 1996 καθώς ο τουρκικός στόλος αυξάνει αιφνιδιαστικώς την παρουσία του στην περιοχή. Ακολουθούν αναχαιτίσεις τουρκικών αεροσκαφών και πλωτών μέσων, ενώ στις 10.30 π.μ. συγκαλείται στην Αθήνα έκτακτη κυβερνητική σύσκεψη (το πρώτο «άτυπο ΚΥΣΕΑ» εκείνης της ημέρας), που αποφασίζει, πρώτον, την έξοδο του μεγαλύτερου μέρους του στόλου από το Ναύσταθμο Σαλαμίνας προς τα Ίμια και την ευρύτερη περιοχή της Δωδεκανήσου και, δεύτερον, τη δημόσια παρουσίαση χάρτη του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών του 1953, όπου η επίμαχη περιοχή αναγνωρίζεται ως ελληνική. Περίπου την ίδια ώρα, ο κ. Νεζερίτης συναντάται με τον υφυπουργό Εξωτερικών Ονούρ Οϊμέν, ο οποίος αξιώνει επιστροφή στο προηγούμενο καθεστώς (status quo ante) υπογραμμίζοντας, για πρώτη φορά, το τρίπτυχο «αποχώρηση πλοίων - αποχώρηση προσωπικού - αποχώρηση σημαίων» (no ships - no troops - no flags).

Στις 4 μ.μ. (ώρα Ελλάδας), στην Ουάσιγκτον, ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ συγκαλεί τηλεδιάσκεψη μεταξύ του Στέιτ Ντιπάρτμεντ του υπουργείου Άμυνας, του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας και των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ. Διαπιστώνεται μέγιστος κίνδυνος θερμού επεισοδίου Ελλάδας - Τουρκίας και ουστίνε-

ται στις δύο κυβερνήσεις (ιδιαίτερα στην ελληνική) «άμεση λύση» κι όχι «διαπραγμάτευση» ώστε οι ειδικότερες πτυχές να συζητηθούν αργότερα και αφού έχει υλοποιηθεί το «no ships - no troops - no flags». Ενώ οι ώρες περνούν και οι εκατέρωθεν δυνάμεις στα Δωδεκάνησα είναι πλέον τεράστιες, στις 10.30 μ.μ. ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Ο. Πέρι, συνομιλεί τηλεφωνικά με τον κ. Αρσένη και ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Κρίστοφερ με τον κ. Πάγκαλο. Η Αθήνα απαιτεί την άμεση αποχώρηση των τουρκικών ναυτικών δυνάμεων, αλλά η Άγκυρα επιμένει στην αποχώρηση του στρατιωτικού προσωπικού και στην υποστολή της σημαίας.

Στη 1 π.μ. της Τετάρτης 31ης Ιανουαρίου, αρχίζει η (καταγεγραμμένη πλέον στη σύγχρονη ελληνική ιστορία) σύσκεψη στο Γραφείο Πρωθυπουργού με τη συμμετοχή των κ.κ. Σημίτη, Πάγκαλου (...που καθυστέρησε λόγω παρουσίας του σε τηλεοπτική εκπομπή!), Αρσένη, των υπουργών Εσωτερικών Α. Τσοχατζόπουλου, Εθνικής Οικονομίας Γ. Παπαντωνίου, και Τύπου Δ. Ρέππα καθώς και του αρχηγού ΓΕΕΘΑ, ναυάρχου Χρ. Λυμπέρη. Πρόκειται για το δεύτερο «άτυπο ΚΥΣΕΑ», το οποίο, προς τα ξημερώματα, θα μετατραπεί σε επίσημη συνεδρίαση με τη συμμετοχή και των υπολοίπων, προβλεπόμενων από το νόμο, υπουργών.

Λίγο μετά τις 2 π.μ., φθάνει ξαφνικά η είδηση (από δημοσιογραφικές πηγές) για κατάληψη της Δυτικής Ίμιας από Τούρκους κομάντος καθώς οι ελληνικές ειδικές δυνάμεις, σύμφωνα με το σχέδιο του ΓΕΕΘΑ, φρουρούσαν μόνο την Ανατολική Ίμια και την Καλόλιμνο (ΒΔ των Ιμίων) σε περίπτωση που η Άγκυρα σκόπευε να μεταφέρει αλλού το θέατρο των επιχειρήσεων και να ζητήσει συνολική διαπραγμάτευση. Ακολουθεί ένα τρίωρο τηλεφωνικών συνδιαλέξεων Χόλμπρουκ - Πάγκαλου αφενός για την επιβεβαίωση της κατάληψης της Δυτικής Ίμιας (που δεν μπορούσε να πιστοποιήσει εγκαίρως το ΓΕΕΘΑ) και αφετέρου για τη διαδικασία απειλητικής Πέρα από τα αμερικανικά στοιχεία, κρίνεται απαραίτητη η απονήωση και ελικοπτερίου από τη φρεγάτα

ΠΑΝΩ: Ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης και ο Τούρκος πρόεδρος Σ. Ντεμιρέλ επισφραγίζουν με θερμή χειραψία, στις 8 Ιουλίου 1997, τη Συμφωνία της Μαδρίτης υπό το βλέμμα του υπουργού Εξωτερικών Θ. Πάγκαλου (αριστερά). ΔΕΞΙΑ: Ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Γερ. Αρσένης και ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ ναύαρχος Χρ. Λυμπέρης (δεξιά) κατά την προσέλευσή τους στο πρώτο άτυπο ΚΥΣΕΑ. ΚΑΤΩ: Οι στενοί συνεργάτες του τότε πρωθυπουργού Κ. Σημίτη (από αριστερά) Θ. Τσοουκάτος, Γ. Πανταγιάς, Ν. Θέμελης και Τ. Μαντέλης. Παραμένει άγνωστο αν ο ίδιος ο κ. Σημίτης ή κάποιος εκ των τεσσάρων παρενέβη στο σχέδιο δήλωσης του υπουργού Τύπου Δ. Ρέππα ότι «η Ελλάδα είναι δύναμη σταθερότητας στην περιοχή», αντικαθιστώντας το με το «έχουμε όλα τα μέσα και θα τα χρησιμοποιήσουμε». Σκοπός ήταν η τόνωση του πρωθυπουργικού προφίλ του, αλλά η Άγκυρα βρήκε αφορμή για πολεμική κλιμάκωση.

Ναβαρίνο. Το πλήρωμα του ελικοπτερίου επιβεβαιώνει την παρουσία 10 Τούρκων κομάντος (και της σημαίας τους) στις 04.50 και θα καταπέσει περίπου 10 λεπτά αργότερα. Ταυτοχρόνως (και ενώ δεν είχε γίνει ακόμα γνωστή η πτώση του ελικοπτερίου που προκάλεσε υπόνοιες κατάρριψής του από τις τουρκικές δυνάμεις) οι κ.κ. Σημίτης και Πάγκαλος αποδέχονται την αμερικανική πρόταση για τη συμφωνία απειλητικής. Ο Ρ. Χόλμπρουκ, σε επίσημες δηλώσεις του, τονίζει ότι η υποστολή της σημαίας αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος του τριπτύχου «no ships - no troops - no flags», ενώ η κυβερνητική εκδοχή στην Αθήνα είναι ότι οι ελληνικές δυνάμεις «παιρνουν τη

σημαία μαζί τους για να την προστατεύσουν από βεβήλωση»!

Η διπλωματική διολίσθηση

Αντί να απολογούνται, τα μέλη της τότε κυβέρνησης Σημίτη καυκώνονται ότι το βράδυ των Ιμίων απέτρεψαν έναν ελληνοτουρκικό πόλεμο, ενώ ο κ. Πάγκαλος έχει δηλώσει ότι στόχος του ήταν να αποτρέψει την τουρκική προσπάθεια συνολικής διαπραγμάτευσης για το Αιγαίο. Οι ισχυρισμοί τους ίσως φαίνονται καταρχήν αληθοφανείς και λογικοφανείς, αλλά στην πραγματικότητα είναι αναληθείς και ασπίκτικοι για τους εξής λόγους:

- Πρώτον, αν και η τουρκική προβοκάτσια για κλιμάκωση ήταν πασιφανής, ο κ. Σημίτης ήταν ο μόνος που δεν την έβλεπε. Ο τότε πρωθυπουργός δεν ανέλαβε καμιά πρωτοβουλία συνεννόησης με την Άγκυρα ή παρέμβασης της Ουάσιγκτον και του ΝΑΤΟ για μια ολόκληρη εβδομάδα μέχρι την κορύφωση της κρίσης. Είχε τη δυνατότητα πολιτικών και διπλωματικών επαφών, αλλά δεν έπραξε τίποτα για να αποτρέψει τη σύγκρουση.

- Δεύτερον, το ενδεχόμενο «πολέμου» είχε προβληθεί, για πρώτη φορά, από την ίδια την κυβέρνηση Σημίτη! Ενώ τη Δευτέρα 29 Ιανουαρίου ο κ. Δ. Ρέππας είχε προετοιμάσει σχέδιο πρωθυπουργικής δήλωσης με την κρίσιμη φράση «η Ελλάδα είναι δύναμη σταθερότητας στην περιοχή», το τελικό κείμενο ανέφερε ότι «έχουμε όλα τα μέσα και θα τα χρησιμοποιήσουμε». Επομένως, ο ίδιος ο κ. Σημίτης, πιθανώς με σκοπό την ισχυροποίηση του πρωθυπουργικού προφίλ του, ήταν ο πρώτος που εισήγαγε την πιθανότητα χρήσης στρατιωτικών μέσων που

ίσως οδηγούσε σε πόλεμο.

- Τρίτον, το επείγουσα της αποφυγής μιας συνολικής διαπραγμάτευσης για το Αιγαίο αναιρείται από τις επόμενες κινήσεις των κ.κ. Σημίτη και Πάγκαλου. Μόλις τρεις μήνες μετά τη μοιραία νύχτα των Ιμίων, ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών συ-

διεθνούς δικαίου και διεθνών συμφωνιών, αλλά χωρίς η Άγκυρα να αποδέχεται επίλυση των όποιων διαφορών στο Αιγαίο με βάση το νέο Δίκαιο της Θάλασσας και γ) σε αναγνώριση των «νόμιμων, ζωτικών συμφερόντων» των δύο χωρών στο Αιγαίο, χωρίς η τότε κυβέρνηση να

Η κυβερνητική εκδοχή είναι ότι οι ελληνικές δυνάμεις «παίρνουν τη σημαία για να την προστατεύσουν»

ναντάται με τον Τούρκο ομολόγού του Ε. Γκιονενσάι, στις 29 Απριλίου 1996, στο Βουκουρέστι. Σε εκείνη τη συνάντηση, η τουρκική πλευρά κάνει, για πρώτη φορά, λόγο για «γκρίζες ζώνες» στο Αιγαίο και αποστέλλει -εντέχνως γραμμένο- υπόμνημα στην ΕΕ, από το οποίο δεν προκύπτει απορριπτική ελληνική απάντηση. Δυστυχώς, για μακρύ χρονικό διάστημα μετά το τουρκικό υπόμνημα, η ελληνική κυβέρνηση δεν είχε απαντήσει στη «γκρίζα» ορολογία. Το έπραξε πολύ αργότερα και πολύ καθυστερημένα και μόνο όταν συνειδητοποίησε ότι η Τουρκία δεν απέδιδε τοπικό χαρακτήρα στις «γκρίζες ζώνες» (μόνο στα Ίμια), αλλά νομική διάσταση (με εφαρμογή σε δεκάδες νησιά, νησίδες και βραχονησίδες, που δεν αναφέρονται ρητώς στη Συνθήκη της Λοζάννης ή σε άλλες επίσημες συμφωνίες).

- Τέταρτον, τον Ιούλιο 1997, ο κ. Σημίτης συνυπογράφει με τον Τούρκο πρόεδρο Σ. Ντεμιρέλ την περίφημη Συμφωνία της Μαδρίτης. Μεταξύ άλλων, υπάρχουν αναφορές α) σε σεβασμό της κυριαρχίας των δύο χωρών, αλλά χωρίς η Τουρκία να αποδέχεται ρητώς τα υφιστάμενα σύνορα, β) σε σεβασμό των αρχών του

μεριμνήσει για την εξουδετέρωση της διασταλτικής ερμηνείας εκ μέρους της γειτονικής χώρας, η οποία έκτοτε επικαλείται ποικίλα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια για τον ορισμό των «συμφερόντων» της.

- Πέμπτον, από το 2001 ως το 2004 (κυβέρνηση Σημίτη) και από το 2009 ως το 2011 (κυβέρνηση Παπανδρέου), η Ελλάδα και η Τουρκία, σε αλληπάλληλους γύρους διερευνητικών επαφών, εξετάζουν μεθόδους λύσης του ζητήματος της μεθοπέτησης της υφαλοκρηπίδας. Αποτελεί, ωστόσο, κοινό μυστικό ότι εξετάζονται και η αυξομείωση του εύρους των ελληνικών χωρικών υδάτων, όπως και μια σειρά άλλων θεμάτων που παραπέμπουν σε συνολική διαπραγμάτευση.

Η κρίση των Ιμίων αποτελεί, από το 1996 ως σήμερα, διαρκή εφιάλτη όλων των ελληνικών κυβερνήσεων. Κι αν τα τελευταία χρόνια είχε παρατηρηθεί σχετική ύφεση στο Αιγαίο λόγω της τουρκικής ανάγκης επίδειξης ενός φιλοευρωπαϊκού προσώπου, σταδιακά χάνεται κι αυτή η ελληνική ψευδαίσθηση καθώς η Άγκυρα απομακρύνεται από το στόχο ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στρέφεται προς ανατολάς.

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Οι Τούρκοι κομάντος αποχωρούν από τη δυτική Ίμια, λίγη ώρα μετά την αποχώρηση των Ελλήνων από την ανατολική Ίμια, στο πλαίσιο της συμφωνίας Πάγκαλου-Χόλμπρουκ «no ships-no troops-no flags». ΚΕΝΤΡΟ: Η τουρκική φρεγάτα «Γαβρούζ» (αριστερά) ανακρίπεται από σκάφος του ελληνικού πολεμικού ναυτικού (κέντρο), το απόγευμα της Κυριακής 28 Ιανουαρίου, πριν αποβιάσει κομάντος στα Ίμια (δεξιά). Από την ίδια φρεγάτα ξεκίνησε, τελικά, η επιτυχημένη απόβαση των Τούρκων στη δυτική Ίμια το βράδυ της 30ης προς 31ης Ιανουαρίου. ΔΕΞΙΑ: Μακρινή φωτογραφική λήψη της χαμηλής πτήσης ελληνικού F-16 πάνω από περιπολικό σκάφος της τουρκικής ακτοφυλακής το πρωί της Δευτέρας, 29 Ιανουαρίου 1996.

Οι συγγενείς της θυσίας

Συνέντευξη στον Αλέξανδρο Μόρντουντακ

ΚΑΠΟΙΕΣ εκφράσεις είναι παράλογες. Ο όρος «παράπλευρες απώλειες», ο οποίος χρησιμοποιείται κάποιες φορές για να περιγράψει με κυνικό τρόπο τις πιθανότητες της στρατιωτικής πραγματικότητας, χαρακτηρίζεται από μία εγγενή κυδαιότητα: Οι θυσίες των Ελλήνων στρατιωτών δεν είναι παράπλευρες. Οι επιλογές των Ελλήνων στρατιωτών είναι ευθύγραμμες. Οι οικογένειες και των τριών αξιωματικών, οι οποίοι θυσιάστηκαν στα Ίμια πριν 12, περίπου, χρόνια, διηγούνται πως οι συγγενείς τους δίπλωσαν τα ρούχα τους πριν αποπνωθούν, έβγαλαν τα προσωπικά τους αντικείμενα, όπως τις βέρες τους, και ζήτησαν από τους συναδέλφους τους να τα παραδώσουν στις οικογένειές τους. Γνώριζαν πού πήγαιναν και ποιες ήταν οι πιθανότητες. Το γνώριζαν όταν δέχτηκαν την αποστολή τους. Το γνώριζαν όταν αποφάσισαν την καριέρα τους, όταν αποφάσισαν ότι η πατρίδα τους θα μπορούσε να τους ζητήσει τις ζωές τους.

Η μητέρα του Έκτορα Γιαλοπού επιμένει: «Τα παιδιά τα στείλανε εκεί για να σκοτωθούν». «Δεν μπορεί να στέλνεις ένα ελικόπτερο άοπλο σε αποστολή αυτοκτονίας. Αυτά τα ελικόπτερα ξέρουμε ότι δεν έχουν

όπλα επάνω τους, είναι αναγνωριστικά» συμπληρώνει ο αδελφός του. Ο αδελφός του Παναγιώτη Βλαχάκου σχολιάζει την «ατυχέστατη δήλωση του τότε υπουργού Εθνικής Άμυνας, του κυρίου Γεράσιμου Αρσένη, ο οποίος, πριν προλάβουν να βρουν πτώματα, πριν προλάβουν να βρουν το σκάφος, πριν καν προλάβουν να διερευνήσουν οτιδήποτε, βγήκε και έκανε τη δήλωση ότι προφανώς η πτώση του ελικοπτέρου οφείλεται σε vertigo των πιλότων. Ατυχέστατη, εκτός αν ήθελε κάτι να προκαταβάλει. Vertigo δεν μπορεί κανείς να πάθει τόσο εύκολα. Vertigo εϊθισται να συμβαίνει σε πιλότους μαχητικών αεροσκαφών, όχι σε πιλότους ελικοπτέρων». Και η αδελφή του Χριστόδουλου Καραθανάση σχολιάζει την ευρύτερη κατάπτωση εκείνης της νύχτας: «Εκείνο το βράδυ σκότωσαν ηθικά όλους τους Έλληνες και την πατρίδα. Καταλάβαμε ότι την Ελλάδα δεν τη διαχειρίζονται κάποιοι σαν να είναι ένα ιδανικό, αλλά σαν οικονομικό μέγεθος».

Και οι τρεις οικογένειες έχουν μεγάλη παράδοση στη στρατιωτική σταδιοδρομία. Η πατρίδα δεν είναι απομακρυσμένη έννοια για εκείνες. Σε μία εποχή, λοιπόν, η οποία συζητά πολύ για «θυσίες», μιλούν από τη θέση της υπέρτατης θυσίας. Συζητήσαμε με τον Νίκο Βλαχάκο, αδελφό

του Παναγιώτη Βλαχάκου, με τον Γιώργο Γιαλοπού και τη Βούλα Γιαλοπού, αδελφό και νύφη του Έκτορα Γιαλοπού, και με τη Ντίνα Καραθανάση, αδελφή του Χριστόδουλου Καραθανάση.

Πώς αισθάνεστε όταν μιλάτε για τον αδελφό σας;

Γιώργος Γιαλοπούς: Υπερπρόφανεια. Δεν με πληγώνει να μιλάω για τον αδελφό μου. Με πληγώνει που δεν έχουμε μάθει ακόμα την επίσημη αλήθεια.

Νίκος Βλαχάκος: Πάντοτε έχω καλές αναμνήσεις. Ομολογουμένως αισθάνομαι και απέραντη πικρία πολλές φορές για τον τρόπο με τον οποίο έφυγε και, το χειρότερο από όλα, για την αντιμετώπιση της πολιτείας τότε, η οποία προσπάθησε να μηδενίσει το περιστατικό, για να μην δώσει μεγάλη έκταση και για να μην αφήσει να φανεί στο λαό και στην κοινωνία το τι ακριβώς συνέβη. Και βέβαια από την άλλη μία απέραντη υπερπρόφανεια, γιατί έδωσα έναν αδερφό για την πατρίδα.

Ντίνα Καραθανάση: Σίγουρα είναι πάρα πολύ στενάχωρο. Κάθε θάνατος είναι δύσκολος. Το γεγονός είναι ή ουσία για την οικογένεια, αλλά και ο τρόπος κάνει μία μικρή διαφορά. Όχι στο μέγεθος του πόνου, αλλά κάνει μία μικρή διαφορά.

Ο μεγάλος υπερατλαντικός πρωταγωνιστής της νύχτας των Ίμίων, ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρ. Χόλμπρουκ.

δεν το περίμενα ήταν κάτι μηνύματα που παίρναμε, από ανθρώπους που ήταν εντελώς άγνωστοι, από διάφορα σημεία της χώρας και από το εξωτερικό. Θα ήθελα να είναι πα μόνο δικό μου θέμα. Ξέρω ότι αυτό δεν πρόκειται να γίνει. Είναι και ένα εθνικό θέμα. Δεν έχω φτάσει σε ένα σημείο που να πω τέρμα, δεν πάω πουθενά, δεν απαντάω πουθενά, δεν κάνω τίποτα. Καμιά φορά βιώθω και ότι του το οφείλω.

Τι συνέβη στα Ίμια;

NB: Εκείνη τη νύχτα η Ελλάδα έσκυψε το κεφάλι της στον μόνιμο και παντοπνό εχθρό της. Μπορεί να ακούγεται πολύ εθνικιστικό αυτό που λέω, αλλά πιστεύω ότι ο συγκεκριμένος λαός ήταν, είναι και θα παραμείνει βάρβαρος. Απλά κάθε φορά η Τουρκία έχει βλέψεις προς την Ελλάδα. Και αυτές οι βλέψεις καταλήγουν πάντοτε σε μοιραία γεγονότα. Εκείνο το συγκεκριμένο βράδυ πληγώθηκε το φιλότιμο του Έλληνα στρατιώτη και δη του πολεμικού ναυτικού: Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία του που υπέστειλε την ελληνική σημαία. Και αυτό πάλι εξαιτίας κάποιων ατυχών πολιτικών παρεμβάσεων. Πάνω από όλα, χάθηκαν τρεις Έλληνες αξιωματικοί. Και πιστεύω ότι χάθηκαν άδικα, γιατί ενώ είχαν φέρει εις πέρας την αποστολή τους, η τότε πολιτική ηγεσία συνέχισε με έναν επίμονο παράδοχο τρόπο να προσπαθεί, εννοώ είχε λήξει όλο το συμβάν, να εντοπίσει ακριβώς το τι συνέβαινε στη δυτική Ίμια. Κάτι το οποίο δεν θα ωφελούσε και σε τίποτα τη χώρα, δεν θα έδινε μια λύση στις περαιτέρω διαπραγματεύσεις ή κάτι άλλο. Το θέμα είχε λυθεί. Η θυσία των τριών ηρώων, όμως, κράτησε ψηλά το γόπητρο των ενόπλων δυνάμεων και του ελληνικού λαού. Έδειξε ότι υπάρχουν ακόμα αξιωματικοί οι οποίοι πράττουν αυτό για το οποίο ορκίστηκαν: Να φυλάττουν Θερμοπύλες.

Πώς ζήσατε στην οικογένειά σας την υπόθεση των Ιμίων πριν την τραγική τους εξέλιξη;

NK: Εγώ ήμουν μία νιόπαντρη νέα κοπέλα. Ο άντρας μου μόλις είχε πάει στο στρατό. Εργαζόμουν, αλλά ήταν μία εποχή που με έννοιαζαν άλλα πράγματα. Ο αδερφός μου είχε

«Καταλάβαμε ότι την Ελλάδα δεν τη διαχειρίζονται κάποιοι σαν ιδανικό»

με τον πατέρα μου για την κατάσταση, με εμένα δεν είχε κάνει κάποια συζήτηση.

NB: Εκείνη την περίοδο εγώ έκανα το αγροτικό μου. Ο πατέρας μου ζούσε τα γεγονότα από την Αθήνα. Ο δε αδερφός μου ήταν κατά διαστήματα μέσα-έξω στη μονάδα του. Πάντοτε υπήρχε ο φόβος μην καταλήξει σε κάποια σύρραξη, γιατί με τον συγκεκριμένο λαό δεν ξέρεις πού μπορεί να φτάσεις. Τέσσερις ημέρες πριν το γεγονός είχα μιλήσει με τον αδελφό μου και το μόνο που του είπα τότε ήταν «πρόσεχε, γιατί δεν μου αρέσουν πάρα πολύ οι συγκεκριμένες κινήσεις και δηλώσεις των πολιτικών μας αρχηγών». Το «πρόσεχε» ήταν από τα τελευταία λόγια που του είπα.

ΓΓ: Δεν υποψιαζόμασταν ότι θα φτάσει σε τέτοιο σημείο.

Βούλα Γαλιουμού: Επεισόδια λίγο πολύ ψιλογίνονται, έτσι το παίρνεις.

Είχατε κάποια αγωνία για τους συγγενείς σας, ότι θα μπορούσαν να εμπλακούν σε όσα συνέβαιναν;

NK: Δεν το είχα καταλάβει. Εκείνος σίγουρα θα είχε. Το χρονικό διάστημα πριν την αποστολή του αδερφού μου ήταν και εκείνο περίεργο για εμάς γιατί δεν είχε βάρδια. Ο αξιωματικός που είχε βάρδια δεν είχε δεχτεί να πάει. Παλιά ομολογώ ότι το έλεγα κατηγορώντας τον. Τώρα πια το λέω θεωρώντας τον σοφό. Πραγματικά, δεν το λέω ειρωνικά, θεωρώ ότι ο άνθρωπος είχε ενδεχομένως την ωριμότητα και γνώριζε τις καταστάσεις και πώς κινούνται τα πράγματα. Ήταν και εκπαιδευτής του αδερφού μου, και δεν είχε δεχτεί να πάει. Είχε και την επιλογή, εφόσον η

Ο δημόσιος χαρακτήρας της απόλειας σας βοήθησε ή σας δυσκόλεψε;

NK: Στην αρχή ήταν εξαιρετικά επώδυνο το ότι έπρεπε να χειριστούμε και τη δημοσιότητα. Ήταν πάρα πολύ δύσκολο να χειριστούμε και τους δημοσιογράφους. Κάποιοι ερχόντουσαν έξω από το σπίτι, να κινηματογραφούν το παιδί του αδερφού μου, να προσπαθούν να μας προκαλέσουν να απαντήσουμε σε ερωτήσεις. Πρωτόγνωρο πράγμα και δύσκολο. Αυτό που ήταν παρήγορο ήταν ότι στην κηδεία του αδελφού μου, που ήταν η πρώτη, γιατί ήταν και ο πρώτος που είχε βρεθεί, είχε πολύ κόσμο. Αυτό που μπορώ να πω τώρα είναι ότι δεν πουχάζεις. Κάθε χρόνο που γίνεται κάτι, το σέβομαι, αλλά εμένα αυτή η τιμή που προσπαθεί ο άλλος να αποδώσει, όταν είναι ένα θέμα το οποίο σε έχει ξεσκίσει και σε ξεσκίζει ψυχικά κάθε φορά, δεν μου είναι καθόλου εύκολη.

Αισθάνεστε την ανάγκη να πείτε «φτάνει, δεν είναι δημόσια υπόθεση, είναι οικογενειακή»;

NK: Φυσικά. Και το έχω κάνει. Είναι λίγο δίκαιο μαχαίρι, γιατί από την άλλη θες να σεβαστείς και την κίνηση που κάνουν κάποιοι άνθρωποι, για να τιμήσουν αυτά τα τρία παιδιά. Αυτό που ήταν πολύ παρήγορο και

Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Ε. Γκιονενσάι εισάγει, τρεις μήνες μετά την κρίση των Ιμίων, την έννοια των «γκρίζων ζωνών» με νομικό αίτημα ισχύος σε όλο το Αιγαίο.

υπηρεσία του το δέχτηκε. Πραγματικά έχω αλλάξει το πώς σκέφτομαι για αυτό το άτομο. Όχι με την έννοια «αν πήγαινες εσύ θα ήσουν εσύ και όχι ο αδερφός μου». Παλιά όμως το έβλεπα ότι «δεν αξίζει να φοράς εσύ γαλόνια, δεν είσαι στο ίδιο επίπεδο με τον αδελφό μου». Αυτό εξακολουθώ και το πιστεύω, ωστόσο καλά έκανε και θεωρώ ότι φέρθηκε σοφά. Όχι καλά, αλλά ήταν ο οπ-call, ο οποίος ήταν και συμμαθητής του αδερφού μου. Η υπηρεσία, όμως, βρήκε τον αδερφό μου. Ήμασταν στο σπίτι του. Εγώ δεν έδωσα την πρόταση σημασία όταν αρχικά είπε «αν δεν βρείτε τον οπ call ξαναπάρτε με». Μετά πήρε ο ίδιος και είπε «αφού δεν βρίσκετε τον οπ call θα έρθω εγώ». Ήταν επιλογή του.

Τα αδέρφια σας, δηλαδή, γνώριζαν τους κινδύνους της ζωής τους. Πώς τους δέχονταν; Και πώς αισθάνεστε εσείς που είχαν διαλέξει κάτι επικίνδυνο;

ΓΓ: Ο αδερφός μου τους καταλάβαινε, μας το έλεγε συχνά. Δεν θα ήθελα να κάνει κάτι άλλο επαγγελματικά. Αυτό ήθελε να ακολουθήσει.

NB: Το να εξελιχθεί από αξιωματικός του πολεμικού ναυτικού σε πιλότο ελικοπτερού του πολεμικού ναυτικού ήταν το όνειρό του. Ήταν άριστος, από όσα μπορώ να γνωρίζω, όπως άριστος ήταν και ο Χριστόδουλος Καραθανάσης και ο Έκτορας Γιαλοψός. Γι αυτό και τους επέλεξαν. Και η πικρία που ανέφερα στην αρχή είναι ότι, παρόλο που έστειλαν συγκεκριμένο πλήρωμα για αυτή την αποστολή, αργότερα βγήκαν να το κατηγορήσουν. Αυτό είναι ένα κομμάτι, το οποίο στιγμάτισε αρνητικά το σπιδήποτε θέλησαν να δικαιολογήσουν. Και είναι ένας πόνος για τις οικογένειες, το ότι θεωρήθηκαν οι άνθρωποι τους άχρηστοι για αυτό που έκαναν.

NK: Πριν φύγει από εδώ, από το σπίτι του, για την υπηρεσία, ξημερώματα όταν έφευγε, κατέβηκε στον πατέρα μου και τον χαιρέτησε. Αυτό δεν το έκανε κάθε φορά που έφευγε στην υπηρεσία του. Και πήρε εμένα τηλεφώνω και μου είπε «να μου προσέχεις την Ειρήνη και το παιδί». Ποτέ δεν το έκανε αυτό γιατί εκείνος ήταν προστάτης μας, ποτέ δεν ήμουν

εγώ. Πάλι, κι αυτά δεν τα εκτίμησα εκείνη την ώρα.

Θα αφήνατε το παιδί σας να ακολουθήσει στρατιωτική σταδιοδρομία;

ΓΓ: Αν το θέλει τόσο πολύ, δεν ξέρω.

Θα το σκεφτόμουν πάντως.

NB: Η πρώτη επιλογή της μεγάλης μου κόρης στις πανελλήνιες ήταν η σχολή ναυτικών δοκίμων. Πέρασε στη δεύτερη επιλογή της, που ήταν η οδοντιατρική.

Ανακουφιστήκατε;

NB: Όχι. Εγώ απλώς ήθελα να ακολουθήσει το παιδί μου αυτό που νόμιζε ότι είναι καλύτερο για την ίδια. Η ίδια στενοχωρήθηκε πάρα πολύ που δεν πέρασε στη Σχολή. Ίσως, όμως, ορισμένα πράγματα να είναι και τυχερά σε αυτή τη ζωή.

NK: Εγώ μεγαλώνω τα παιδιά μου δημοκρατικά, για να έχουν αποψη δυναμική, να διεκδικούν, να ζητάνε, να μην δέχονται ότι όλα είναι έτσι επειδή το λέμε οι γονείς ή επειδή κάπου είναι γραμμένο. Να εξετάζουν, να κάνουν τις επιλογές τους. Αυτό, όμως, είναι το μόνο στο οποίο θα σταθώ εμπόδιο. Αν επιλέξουν, κάποιον από τα δύο αγόρια, ο γιος μου ή ο ανιψιός μου, στρατιωτική κατεύθυνση, δεν υπάρχει περίπτωση να συμφωνήσω.

Άξιζε η πατρίδα τη θυσία του αδερφού σας; Άξιζε μία πατρίδα θυσία αίματος;

ΓΓ: Άξιζε η θυσία. Προς Θεού, δεν λέμε ότι δεν αξίζει. Αρκεί να αναγνωρίζεται. Πάντα είμαστε κοντά στην πατρίδα. Ο αδερφός μου δεν ήταν να πάει στην αποστολή εκείνη τη βραδιά. Αρνήθηκαν άλλοι και πήγε ο αδερφός μου. Αυτό λέει πολλά. Βέβαια εγώ τώρα μετά από τόσα χρόνια λέω μακάρι να μην πήγαινε ο αδερφός μου και να ζούσε. Αλλά δεν ήταν ο αδερφός μου τέτοιος άνθρωπος. Ο αδερφός μου έβλεπε εδώς στην τηλεόραση που καίγανε τη σημαία του Πολυτεχνείου και έβασε τα κλάματα. Ολόκληρος άητρας 30 χρόνων και έβασε τα κλάματα.

NK: Διαφορετική απάντηση θα σου έδινα πριν το 1996. Έχει κλείσει αυτό το θέμα για εμάς. Για εμένα προσωπικά η πατρίδα δεν υπά-

χει από τις 31 Ιανουαρίου 1996. Έχω ακούσει πολλούς που λένε ότι ενδεχομένως αυτό προσβάλει το θάνατο του αδελφού μου. Δεν είναι έτσι. Ξέρω πάρα πολύ καλά γιατί πέθανε, τιμώ πάρα πολύ τους λόγους για τους οποίους ο ίδιος πέθανε. Γιατί διάλεξε το θάνατο του. Πατρίδα, όμως, είναι το σπίτι μου και η οικογένεια μου. Όχι επειδή πέθανε ο αδερφός μου. Επειδή ξέρω πώς πέθανε.

Πώς;

NK: Σίγουρα άδικα. Εκείνο το βράδυ, χειρίστηκαν την υπόθεση κάποιοι άνθρωποι που ειδικά για εκεί-

«Οι άνθρωποι μας θεωρήθηκαν άχρηστοι για αυτό που έκαναν»

νη δεν στάθηκαν ικανοί και αξίοι. Άστοχα τελείως χειρίστηκαν τη ζωή του αδελφού μου και των άλλων δυο παιδιών.

ΓΓ: Το συγκεκριμένο επεισόδιο ήταν από την αρχή παράξενο. Ένα παιχνίδι ήταν. Μα είχε δώσει όρκο για αυτό που έκανε εκείνο το βράδυ: Πως, αν χρειαστεί, θα δώσει τη ζωή του.

Τι νόημα έχουν τα «κοινά» για μια οικογένεια, η οποία προσέφερε όσα περισσότερα θα μπορούσε; Θα μπορούσε κάποιος να γίνει αδιάφορος για όλα αυτά μετά από ένα γεγονός, όπως αυτό, το οποίο ζήσατε εσείς.
ΒΓ: Δεν είναι λύση να απομονωθεί κάποιος. Έχουμε και παιδιά πίσω. Κοιτάζεις και τι θα γίνει στο μέλλον,

τι θα γίνουν κι αυτά. Δεν μπορείς να κλείσεις την πόρτα και να πεις τέρμα.

Έχετε ζήσει ποιο μπορεί να είναι το κόστος του πολέμου. Επειδή μόνο μία οικογένεια σαν τις δικές σας μπορεί να απαντήσει, πείτε μου πότε μπορεί κάποιος να πει «αυτό σκάνει πόλεμο». Πότε δικαιολογείται ο πόλεμος;

NB: Ο πόλεμος σαφώς δεν είναι αρεστός σε κανέναν. Χάνονται ζωές και πάνω από όλα μπορεί να καθούν εδάφη από μία χώρα, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορείς να αφήσεις και κανέναν να σου στερήσει αυτό το οποίο σου ανήκει. Εφόσον υπάρχουν τέτοιες συνθήκες, μόνον έτσι μπορείς να φτάσεις και να πεις ναι, θα γίνει πόλεμος. Και αν φτάσει κανείς σε αυτό το σημείο, οι ένοπλες δυνάμεις είναι έτοιμες να προασπίσουν την πατρίδα, αρκεί να τις αφήσουν να κάνουν αυτό που ξέρουν. Στρατιωτικοί αναλυτές πολλών χωρών μετά από χρόνια από τη νύχτα των Ιμίων απέδειξαν ότι, εκείνο το βράδυ, η Ελλάδα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε πρόκληση ή πολεμικό επιχείρημα των Τούρκων. Η πολιτική λύση δεν ήταν η καλύτερη που δόθηκε, γιατί πλέον κομμάτια της ελληνικής γης έχουν χαρακτηριστεί πλέον γκρίζες ζώνες. Άρα είχαμε κάτι και το έχασες. Και το έχασες στα χαρτιά, δεν το έχασες υπερασπιζόμενος το.

ΓΓ: Εγώ δεν θέλω πόλεμο, ποτέ.
ΒΓ: Κανένας δεν θέλει να καθούνε ζωές, να καθούν τα παιδιά μας. Αλλά όταν εισβάλλει γειτονική χώρα απειλητικά, εκεί θα πολεμήσεις.

ΓΓ: Αν έρθει ο άλλος στην πατρίδα σου και ζητάει να την πάρει, θα αντισταθείς. Τι θα κάνεις;

ΒΓ: Δεν τον αποφεύγεις τότε τον πόλεμο. Τι να πεις; «Για να μην σκοτωθεί κανείς, πάρε;» Η ιστορία μας δεν το επιτρέπει.

Στη στρατιωτική καθημερινότητα προϋπολογίζονται και κάποιες «παράπλευρες απώλειες», όπως έχει

χαρακτηριστεί από κάποιους και η θυσία των δικών σας. Ο όρος φαίνεται να υποστηρίζει την ιδέα των «θυμάτων ειρήνης». Υπάρχει όριο στο πόσα θύματα χωρούν πριν τον πόλεμο;

NB: Δεν υπάρχει περιθώριο. Από τον πρώτο άνθρωπο. Αν τα υπολογίσουμε σαν παράπλευρες απώλειες, αν ανατάξουμε τις ανθρώπινες ζωές σε νούμερα, από τη στιγμή που χάνεις έστω και ένα νούμερο, το οποίο είναι υπολογίσιμο για εσένα, οφείλεις να αντιμετωπίσεις το πρόβλημα, το οποίο παρουσιάζεται. Δεν μπορείς να κλείνεις τα μάτια στις απώλειές σου, έστω και αν είναι μία η απώλειά σου.

Πώς αισθάνεστε για τη λύση Holbrooke για τα Ίμια; Το περίφημο «καμιά σημαία, κανένα πλοίο, κανένα στρατεύμα»;

NB: Η Ελλάδα θα έπρεπε να το αντιμετωπίσει ακόμη πιο σκληρά και να δώσει μίαν άλλη απάντηση την εποχή εκείνη. Εντάξει. Να αποχωρήσουν τα πλοία. Αλλά να βγάλετε τη σημαία; Από πού; Από ένα κομμάτι δικό σου; Κακίστως υπεστάλη η ελληνική σημαία. Σου υπεδείκνυε κάποιος να φύγεις από τη χώρα σου.

ΓΓ: Για το «κανένα στρατεύμα» συμφωνώ. Για να μην γίνει επεισόδιο. Αλλά να σου λέει και ο υπουργός τότε, ο Πάγκαλος, ότι την πήρε ο αέρας τη σημαία...

ΒΓ: Η να μην μπορείς να πας με το καϊκι δίπλα να ρίξεις λουλούδια για τους νεκρούς...

ΓΓ: Αν έγινε αυτό για να μην υπάρξουν άλλα θύματα, τότε καλώς. Ίσως να έπρεπε να γίνει έτσι. Εμείς ξέρουμε τι έχει γίνει εκείνη τη νύχτα, μας τα έχουν πει και πολλοί που δεν θέλουν να μιλήσουν, ότι το ελικόπτερο το έριξαν. Αυτό είναι φως φανάρι. Αλλά σεβαστήκαμε ότι τότε δεν ήθελε η κυβέρνηση να το πει, για να μη

γίνει θερμό επεισόδιο με τους Τούρκους. Γι αυτό δεν βγήκαμε να φωνάσουμε και να λέμε διάφορα. Είναι τυχαίο που δεν ζει κανένας από τους Τούρκους κομάντος που ήταν πάνω στα Ίμια; Νέα παιδιά και σκοτωθήκαν όλοι; Εγώ, τουλάχιστον, δεν πιστεύω ότι είναι σύμπτωση.

Και γιατί, αν είσατε σίγουροι, απλώς περιμένετε υπομονετικώς την αλήθεια και λέτε ότι έπρεπε να το αποσιωπήσει η κυβέρνηση;

«Μα είχε δώσει όρκο για αυτό που έκανε εκείνο το βράδυ: Πως, αν χρειαστεί, θα δώσει τη ζωή του»

ΓΓ: Δεν είχα την απαίτηση τότε, όταν ήταν φρέσκο το γεγονός, να βγει κάποιος στην τηλεόραση και να πει τι έγινε, αλλά τουλάχιστον στην οικογένεια έπρεπε κάποιος να το πει.

ΒΓ: Τότε δεχτήκαμε αυτή τη λύση για να μη θρηνήσουν άλλες μανάδες παιδιά ή για να μη γίνει πόλεμος. Τουλάχιστον, όμως, πες την αλήθεια στις οικογένειες, σε αυτούς που θυσιάσαν τα παιδιά τους.

ΓΓ: Τότε, θυμάμαι, ο Αρσένος ούτε μια ώρα δεν είχε περάσει από το γεγονός και είπε «vertigo». Και τα παιδιά ήταν ακόμα στον πάτο της θάλασσας. Αυτό δείχνει ότι ήθελαν να καλύψουν το γεγονός.

Έπρεπε να ακολουθήσει η πολιτική λύση μετά το γεγονός ή κάποια κλιμάκωση;

ΓΓ: Εγώ λέω πολιτική λύση.

ΒΓ: Μα η πολιτική λύση ήταν να πάρουν τη σημαία και να φύγουν.

ΓΓ: Δηλαδή τι να λέγαμε; «Πόλεμος»; Να καθούν άλλες χιλίες ζωές; Φαντάσου πόσες φρεγάτες ήταν εκεί και πόσες μανάδες θα κλαίγανε ακόμα μετά.

ΒΓ: Αυτό το ξέρουμε. Αλλά δεν ήταν και πολιτική λύση αυτό που είπε ο όποιος Πάγκαλος «την πήρε ο αέρας» ή «να πάρουμε τη σημαία να

φύγουμε». Αυτό ήταν ντροπαστική λύση, όχι πολιτική λύση.

ΓΓ: Μα εγώ λέω για πολιτική λύση, όχι για προδοσίες.

Είστε «ικανοποιημένοι» με το ότι χάσατε τον αδερφό σας, αν βρέθηκε να σταματήσει τα επόμενα θύματα ενός ενδεχόμενου πολέμου;

ΓΓ: Όχι βέβαια. Μακάρι να ζούσε ο αδερφός μου. Καταλαβαίνω ότι εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσαν να πουν κάτι διαφορετικό. Γι αυτό και μετά και ο Χόλμπρουκ είπε ό,τι είπε. Μπορεί εκεί να ξέσπασε το γεγονός. Όμως όχι, όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, αλλά και όπως ξεκίνησαν, δεν είμαι ικανοποιημένος.

ΝΚ: Έχουμε ακούσει ότι καλύτερα που σκοτώθηκαν 3 και δεν σκοτώθηκαν 1013. Το δέχομαι. Αλλά αυτό μπορεί να το πει ο οποιοσδήποτε άλλος εκτός από τις τρεις οικογένειες. Θα ήταν δυνατό και εφικτό να μην πεθάνει κανείς. Δεν υπήρχε λόγος να σκοτωθούν. Με όποιον τρόπο και αν αυτό έγινε. Για εμένα δύο ήταν οι δολοφόνοι εκείνων των παιδιών. Οι ηθικοί ήταν Έλληνες. Και ήταν η πολιτική και, κατά ένα ποσοστό, η στρατιωτική ηγεσία της εποχής. Δεν είναι δυνατόν να φτάνει να σκοτώνεται ο αδερφός μου γιατί ο ένας δεν έφτυγε από το σπίτι του να πάει στο ΚΥΣΕΑ ή γιατί ο ένας δεν συμπαθεί τον άλλον και δεν βρισκόντουσαν καν για να συνεννοηθούν τι πρέπει να γίνει. Φυσικά και είναι παρήγορο επιχείρημα, αν σταμάτησε έναν πόλεμο. Αλλά αυτό ήταν που σταμάτησε τον πόλεμο ή ήταν ένα «ευχαριστώ» που ακούστηκε μετά; Γιατί και τον θάνατο πήγαν να τον καπακώσουν μετά την ηθική εξέγερση των Ελλήνων. Σίγουρα είναι παρήγορο αν ήταν ο θάνατος των 3 να σταματήσει το θάνατο των 1013. Αλλά φτάνει; Δεν υπάρχει παρηγοριά. Απλώς,

όπως έχεις μία ελιτιά στο χέρι, μαθαίνεις να ζεις με αυτό το πράγμα, που είναι ένα μαύρο και μελανό σύννεφο μέσα στην ψυχική σου πάντα.

Θα θέλατε να έχει πει «όχι» ο αδερφός σας;

ΝΚ: Φυσικά, σαν άνθρωπος θα ήθελα να είχε πει «όχι», γιατί θα ήθελα να ήμασταν μαζί, γιατί θα ήθελα να είχε μεγαλώσει το παιδί του, γιατί θα ήθελα το παιδί του να έχει τον πατέρα του. Ξέρω ότι δεν θα το έκανε. Ήταν το ιδανικό του. Δεν θέλω να παρεξηγηθώ: Σε καμία περίπτωση δεν λέω ότι θα ήθελα να έχει πεθάνει ο Χ, αλλά να ζούσε ο αδερφός μου, γιατί θεωρώ δεδομένο ότι το πλήρωμα του όποιου ελικοπτέρου πέταγε θα είχε φύγει.

Αισθάνεστε ποτέ ότι η οικογένειά σας έχει εξοφλήσει τα πατριωτικά της χρέη;

ΝΒ: Δεν πιστεύω ότι έχει εξοφλήσει. Από τη στιγμή που είμαι όρθιος, ζωντανός και μπορώ και λειτουργώ σε επαγγελματικό επίπεδο, πιστεύω ότι μπορώ να λειτουργήσω με τον ίδιο τρόπο και σε εθνικό επίπεδο και να δώσω και εγώ ότι περισσότερο μπορώ. Ο αδερφός μου έδωσε την ίδια του τη ζωή.

Β.Γ: Η πατρίδα αξίζει από όλους τις θυσίες. Αν παραστεί ανάγκη δεν θα μας κρατήσει πίσω η θυσία του Έκτορα, το ότι γνωρίζουμε τι σημαίνει να μένει κάποιος πίσω από κάποιον ο οποίος θυσιάζεται.

Το κράτος τι μπορεί να σας χρωστάει ακόμη σαν εξήγηση ή σαν τιμή για τον αδερφό σας; Ένα ακριβέστερο πόρισμα, ίσως;

ΓΓ: Δεν με ενδιαφέρει τώρα το πόρισμα. Είτε το πόρισμα λέει ότι το έριξαν το ελικόπτερο, είτε λέει ότι χάλασε ο κινητήρας, είτε σιδήπο-

τε, δεν παύει ο αδερφός μου να ήταν μάγκας και ήρωας που πήγε. Αλλά θα μπορούσαν να πουν μερικά πράγματα στην οικογένεια για όσα ακολούθησαν.

ΝΒ: Αυτό που χρωστώ σε όλους εμάς, είναι ότι πρέπει να μας πουν την αλήθεια: Τι ακριβώς έγινε εκείνο το βράδυ. Μπορεί ενδόμυχα όλοι να πιστεύουμε αυτό που πιστεύουμε, ότι το ελικόπτερο το έριξαν, αλλά παραμένουμε όλοι μας με ένα μεγάλο ερωτηματικό για το ηθικό κομμάτι, το γιατί θυσιάστηκαν αυτά τα άτομα, το ότι δεν πήγε χαμένη η θυσία τους.

Τι σας κάνει να νομίζετε ότι κάτι δεν σας έχουν πει;

ΝΒ: Πρώτον, τα κομμάτια του ελικοπτέρου, τα συντρίμια του, δεν έχουν ανασυρθεί όλα από το βυθό. Δεύτερον, τα συντρίμια του ελικοπτέρου δεν εστάλησαν ποτέ στο εργαστήριο της Augusta. Παραμένουν κλειδωμένα σε υπόστεγο της βάσης ελικοπτέρων, ερμητικά κλειστά. Η ατυχής δόληση του Γεράσιμου Αρσένη είναι ακόμα ένα κομμάτι από τα πράγματα που λένε ότι κάπου αλλού είναι η αλήθεια.

Αν μπορούσατε να κάνετε μόνο μία ερώτηση για τα Ιμια, σε κάποιον, ο οποίος θα ξέρατε ότι θα μπορούσε να απαντήσει και θα το έκανε, ποια θα ήταν αυτή η ερώτηση;

ΝΒ: Για ποιο λόγο δεν αντέδρασε η πατρίδα μας έτσι όπως έπρεπε να έχει αντιδράσει. Γιατί αν όντως ισχύει ότι το ελικόπτερο κατερρίφθη, η απάντηση της Ελλάδος θα έπρεπε να ήταν τελείως διαφορετική από αυτή, στην οποία εξελίχθηκε. Δεν θα έπρεπε να έχεις ευχαριστήσει κανένα, δεν θα είχες προσέλθει σε κανένα τραπέζι διαπραγματεύσεων και θα έπρεπε να έχεις κάνει υπηρεσιακά κάτι, στο οποίο να δείξεις ότι είμαι και εγώ εδώ. Όχι να σκύψεις το κεφάλι.

Ποιο καλό βγήκε από τη θυσία του αδελφού σας για την πατρίδα και τα ιδανικά του;

ΓΓ: Βλέπεις κάτι καλό εσύ; Εγώ δεν βλέπω κάτι να άλλαξε.

ΒΓ: Εμείναν για τον ίδιο τα ιδανικά. Και για τις οικογένειες πίσω. Και για τον απλό λαό, γιατί ακόμα θυμάται. **Η**

Η υποστολή της ελληνικής σημαίας από Τούρκους δημοσιογράφους.

